

**АНТИКОНЦЕПТИ *WEALTH – POVERTY*
У ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРИ ВІКТОРІАНСЬКОЇ ДОБИ:
СЕМАНТИКО-КОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ**

Давидова Т.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Концептуалізація світу як наслідок взаємодії людини й соціуму, відображеної у мові, є однією з центральних проблем когнітивної лінгвістики (Н.Д.Арутюнова, М.М.Болдирєв, С.А.Жаботинська, О.С.Кубрякова, О.О.Селіванова та ін.). Оперативними одиницями мислення, у яких конденсуються не лише індивідуально-особистісні знання окремих членів мовного колективу, а й узагальнений національно-культурний досвід усієї мовної спільноти, вважаються концепти та антиконцепти (С.А.Аскольдов, О.П.Бабушкін, С.Г.Воркачов, В.З.Дем'янков, З.Д.Попова, Ю.С.Степанов, Й.А.Стернін та ін.). Необхідністю у систематизації різних концептів у вигляді пошуку серед них комплементарних пар – антиконцептів – та встановленні їх змістового об'єму визначається *актуальність* нашої роботи.

Дослідження концептів є комплексною процедурою, про що свідчить існування у лінгвістиці цілого ряду методів концептуального аналізу [9, 64-65], серед яких теорія семантичних примітивів (А.Вежбицька), прототипна семантика (Е.Рош, Дж.Лакофф, Р.М.Фрумкіна), теорія профілювання (Е.Бартмінський) метафоричний аналіз (Дж.Лакофф, М.Джонсон), фреймовий аналіз (М.Мінський, Ч.Філлмор, С.А.Жаботинська), теорія концептуальної інтеграції (Ж.Фоконьє, М.Тернер) тощо.

Аналіз концептів, утілених у художньому тексті, передбачає використання методів когнітивної поетики (О.П.Воробйова, В.Г.Ніконова), основним серед яких є *семантико-когнітивний* аналіз (О.М.Кагановська, Н.П.Ізотова та ін.), що залучено нами для дослідження антиконцептів.

Семантико-когнітивний аналіз, спрямований на встановлення глибинних зв'язків між процесами людського мислення та закодованим у мовних формах знанням з його соціально-культурним компонентом, полягає у вивченні семантики мовних одиниць, які вербалізують концепт у мові, з подальшим виявленням тих ознак концепту, що формують його зміст [4,50], та поданні структури текстових концептів як окремим чином організованої ієрархії [6,47].

Метою цієї статті є аналіз антиконцептів *WEALTH – POVERTY* у художньому просторі Вікторіанської доби на матеріалі прозових творів О.Вайлда, а *завданнями*: 1) знаходження когнітивних кореляцій між референтною парою антиконцептів *WEALTH – POVERTY* (*БАГАТСТВО – БІДНІСТЬ*) та їх мовними номінаторами; 2) вивчення семантичного обсягу зазначених антиконцептів.

Комплексність і багатогранність антиконцептів *WEALTH – POVERTY* та численність способів їх ідентифікації та експлікації передбачає проведення нашого дослідження у декілька етапів.

На першому етапі ведеться пошук текстових фрагментів або тих контекстів, у яких вербалізується досліджуване явище, з метою виокремлення мовних одиниць (далі МО) на позначення концептів *WEALTH* та *POVERTY*. Внаслідок суцільної вибірки нами знайдено 248 номінацій антиконцептів *WEALTH – POVERTY* у прозових творах О.Вайлда. Для визначення семантичного обсягу МО та подальшого встановлення семантичних прототипів концептів (Е.Рош, Р.М.Фрумкіна, Ю.С.Степанов) вдаємося до вивчення словникових дефініцій ключових лексем, що є першим кроком дослідження, результатом якого є вивчення **поняттєвих складників** антиконцептів.

Кількісний та якісний аналіз МО, що репрезентують концепти у текстах, передбачає залучення синонімічного ряду лексем та їх антонімів, що вербалізують досліджувані антиконцепти. Згідно з лексикографічними джерелами, словниковий склад англійської мови представлений наступними лексемами із значенням „багатство” та „бідність” (див. табл.1):

Таблиця 1

**Синонімічний ряд лексем на позначення антиконцептів
WEALTH – POVERTY в англійській мові**

Ключові лексеми на позначення концептів	Синонімічні лексеми
<i>WEALTH</i>	<p>1 a gentleman of wealth: affluence, prosperity, riches, means, fortune, money, cash, capital, treasure, finance; <i>inf.</i> wherewithal, dough, bread</p> <p>2 a wealth of information: abundance, profusion, plethora, mine, store; <i>inf.</i> load, mountain, lot, stack, ton; <i>Br.inf.</i> shedload [14, 483]</p>
<i>POVERTY</i>	<p>1 abject poverty: pennilessness, destitution, penury, impoverishment, need, neediness, hardship, impecuniousness;</p> <p>2 poverty of choice: scarcity, deficiency, dearth, shortage, paucity, absence, lack</p> <p>3 poverty of imagination: inferiority, mediocrity, sterility [14,333]</p>

Згідно з таблицею 1, численними є номінативні МО на позначення досліджуваних антиконцептів, проте концептосфера „багатство/бідність” є, на нашу думку, більш глобальною і не може обмежуватись лише зазначеними лексичними номінаторами, що маємо намір довести у цій статті.

Семантичний обсяг вербалізованих антиконцептів виявляємо шляхом аналізу текстового втілення їх мовних номінаторів-лексем, тому наступним кроком дослідження є порівняння синонімічного ряду лексичних одиниць з номінаціями розглядуваних антиконцептів у літературі Вікторіанської доби (прозові твори

О.Вайлда) та проведення паралелей на лексичному рівні з метою подальшого аналізу авторського ідіостилу та особливостей лексикону письменника.

Творчість О.Вайлда представлена широким спектром лексичних одиниць на позначення антиконцептів *WEALTH – POVERTY*, що мають як експліцитне, так і імпліцитне втілення у тексті (див. далі).

Серед **експліцитних** способів репрезентації концептів розрізняємо: 1) субстантивний (переважно це абстрактні іменники, що вербалізують антиконцепти *WEALTH – POVERTY* і є їх **смысловими релятами** [Ізот: 50], наприклад: *money, property, treasure / poverty, misery, hunger* тощо або відад'єктивні субстантиви з семантикою „багатство/бідність”: *the rich / the poor*); 2) ад'єктивний (вербалізація антиконцептів прикметниками: *rich, well-off, poor*); 3) композитний (коли актуалізація концепту уможливується шляхом групування та аналізу декількох синтаксично поєднаних текстових елементів: *I [...] have many mouths to feed, and but little in the pot.* (O.Wilde „*The Star-Child*” [11,184] і т.п.).

Багаточисленними у творах О.Вайлда є **імпліцитні** способи репрезентації концептів, що можна простежити у наступній ілюстрації: *He thought that he was standing in a long, low attic, amidst the whir and clatter of many looms. The meagre daylight peered in through the grated windows, and showed him the gaunt figures of the weavers bending over their cases. Pale, sickly-looking children were crouched on the huge crossbeams. As the shuttles dashed through the warp they lifted up the heavy battens, and when the shuttles stopped they let the battens fall and pressed the threads together. Their faces were pinched with famine, and their thin hands shook and trembled. Some haggard women were seated at a table sewing. A horrible odour filled the place. The air was foul and heavy, and the walls dripped and streamed with damp.* (O.Wilde „*The Young King*” [11,83]). Концепт *POVERTY* взагалі не реалізується у наведеному контексті завдяки синонімічному ряду лексем на позначення бідності (табл.1); замість них набувають функціональності інші лексичні одиниці, що надають змогу експлікувати зазначений концепт на основі асоціативних зв'язків комунікантів, коли бідність пов'язують з умовами праці (приміщенням, оточенням, видом діяльності), учасниками трудового процесу та їх зовнішнім виглядом.

Другий етап спрямований на визначення семантичних прототипів досліджуваної пари антиконцептів, пошук архісеми для кожного з них, знаходження родових та видових сем, що дозволяє вивчити **поняттєвий компонент** концептів, який встановлюється у результаті вивчення семантичного обсягу лексем на позначення досліджуваних антиконцептів та побудови теоретичної моделі антиконцептів. Спираючись на лексикографічні джерела, згідно яких *WEALTH* – це „*a large amount of money and other valuable things*” [13,1687], *POVERTY* – „*a lack of smth.*” [13,1160], ми можемо стверджувати, що поняттєвим ядром концепту *WEALTH* є семантичні ознаки „*abundance*”, „*value*” та „*possession*”, які вважаємо прототипічними, домінантними та інваріантними. Таким чином, *WEALTH = a large amount / abundance of smth.*; *WEALTH = smth. valuable*; *WEALTH = possession*.

З огляду на виокремлені семантичні ознаки вважаємо можливим сконструювати теоретичну модель концепту *WEALTH*.

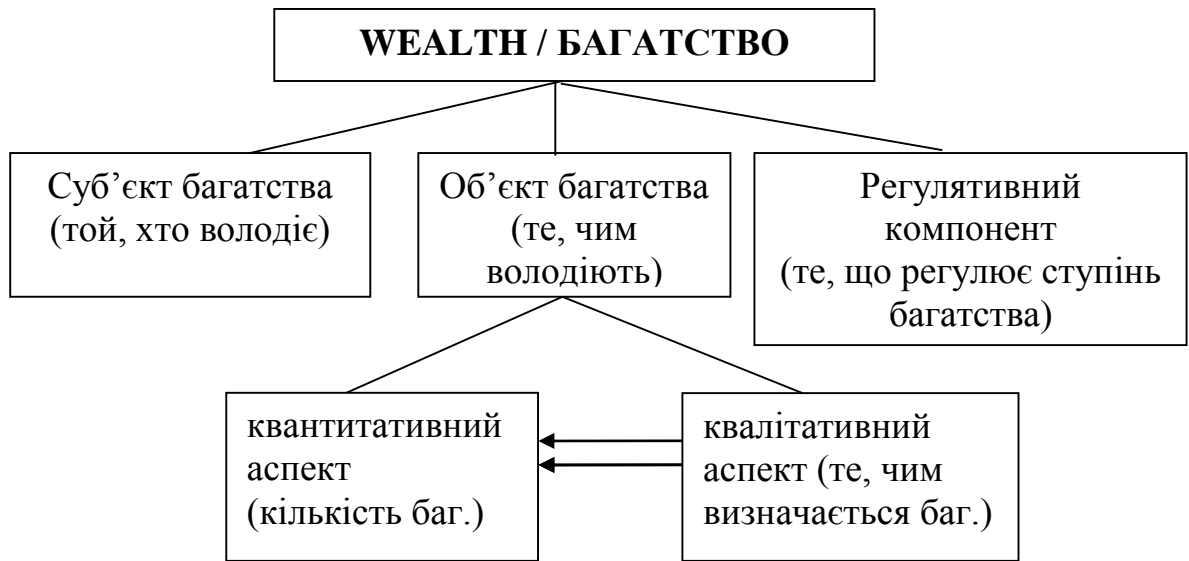

Рис. 1. Теоретична модель концепту *WEALTH*

Під *суб'єктом багатства* розуміємо істоту/неістоту, що володіє (реалізація семантичної ознаки „*possession*”) *об'єктом багатства*, тобто чимось цінним („*valuable*”) і має це „щось” у великій кількості („*abundance*”). При цьому *квалітативний аспект*, тобто те, чим визначається багатство і з чим воно асоціюється (приміром, власність та майно, гроші і прибутки, коштовності, одяг, авто), формує *квантитативний аспект* концепту *WEALTH*, тобто кількість /обсяг багатства. *Регулятивним компонентом* у структурі концепту *WEALTH* є фактори, що впливають на утримання багатства – *спосіб* (діяльність, спрямована на здобуток чи втрату статків) та *інструмент* (спадщина, скарб і т.п.) його накопичення. Зведена нанівець кількісна сторона змісту концепту *WEALTH* трансформує його в антиконцепт *POVERTY*. Таким чином можна зробити припущення, що антиконцепти *WEALTH/POVERTY* не мають стійких чітко окреслених кордонів, це відносні комплементарні сутності.

З огляду на те, що антиконцепти *WEALTH – POVERTY* мають складну структуру, можна передбачити численність лексичних маркерів та багатоаспектність їх інтерпретації у специфіці текстового втілення ними всіх концептуальних ознак.

Лексичні одиниці, в яких утілюються концепти та антиконцепти, завжди знаходяться у підпорядкуванні в ієрархічній системі гіперо-гіпонімічних та асоціативних зв'язків [5, 3], про що зокрема свідчить загальна кількість лексем синонімічного ряду (див. вищеподану табл.1). Розгортання будь-якого концепту тісно пов'язане з існуванням семантичних сфер, розділів та груп, у яких кожен елемент номінації реалізує свій смисловий потенціал [2, 88]. Так, досліджуваний нами поняттєвий компонент концепту *WEALTH* з його домінантними

семантичними ознаками формує певну ієрархічну структуру, де ключове поняття *WEALTH* є *архісемою* (у якій зосереджене найбільш узагальнене інваріантне значення) з підпорядкованими їй *родовими* та *видовими семами* – *гіперонімами* та *гіпонімами* (з більш вузьким, усіченим чи уточнюючим значенням).

До семантичної структури концепту *WEALTH* (суміжне поняття у семасіології – *лексико-семантичне поле*) входять, наприклад, такі ключові семи, як *money, treasure, fortune, luxury*, що, утворюючи смислові групи, на основі асоціативних зв'язків суб'єкта мовлення доповнюють семантичний компонент концепту і є його *смисловими атрибутами* [10, 33].

Ядром даного лексико-семантичного поля, що передає основний зміст відповідного концепту, який сприймається більшістю комунікантів у мовному середовищі, виступає лексема *wealth*, котру ми кваліфікуємо як *ключову* за такими критеріями, як узагальненість значення та стилістична нейтральність. Проте крім запропонованої ключової лексеми, через яку експлікується поняттєвий компонент концепту (*WEALTH = abundance + value + possession*), існує ряд інших лексем на позначення досліджуваного феномену.

Актуалізація концепту *WEALTH* стає можливою завдяки лексичному маркеру *money* та його *смисловим корелятам* [10, 32], що вступають з першим у гіпонімічні відношення (напр., *finance, cash, capital, coin, piece, change, (bank)note, currency, means, income, savings, resources, inf. dosh, readies, potato* [14,967]) і завдяки яким у мисленні людини формується набір калейдоскопічних уявлень про *гроші* як один з основних складників концепту *WEALTH*. Вербалізованим утіленням одного з аспектів умоглядного концепту-образу „гроші” є наступний фрагмент: *He [the little Swallow] passed over the Ghetto, and saw the old Jews bargaining with each other, and weighing out money in copper scales.* (O.Wilde „*The Happy Prince*” [11,14]), – де лексема *money* у складі ключового елемента *weighing out money* надає змогу ідентифікувати концепт *WEALTH*, адже гроші, які буквально „зважуються” учасниками референтної ситуації, візуалізуються у мисленнєвому просторі комунікантів як купа золотих, срібних чи мідних монет, що мають певну вагу/ масу. Велика кількість таких монет зазвичай асоціюється з багатством.

Іншою ілюстрацією актуалізації концепту *WEALTH* є полісемантична лексема *piece*, що у деяких контекстах також номінує гроші: *In a wood that is nigh to the gate of this city of Giaours there are three pieces of gold.* (O.Wilde „*The Star-Child*”[11,196]). Формування уявлення про гроші/достаток пов'язане з функціонуванням інших МО, наприклад, *means* і т. д.: *'Well, he seemed to think they were beyond his means,' laughed Dorian.* (O.Wilde „*The Picture of Dorian Gray*”[12,174]).

Гіперонім *treasure* та гіпоніми іншої семантичної групи (за В.Г.Ніконовою, *смисловий компонент* та його *смислові атрибути* [10, 35]), додаючи позитивний конотативний компонент, розширюють обсяг усього лексико-семантичного поля. Концепт *WEALTH* знаходить своє відображення у мові завдяки асоціативним зв'язкам нашого мислення, адже багатство і достаток у багатьох культурах завжди асоціювалися з коштовностями, дорогоцінними металами, ювелірними

прикрасами, скарбами тощо, що лексикалізуються відповідними іменниками: *‘Why! There is a crock of gold for whoever finds it,’ they cried, and they set to and ran, so eager they were for the gold... But, alas! No gold was in it, nor silver, nor, indeed, treasure of any kind, but only a little child who was asleep.’ [11,184]. З іншого боку, *gold/silver* не завжди корелюються лише з багатством, а й символізують блиск чи красу (*So overjoyed were they at their deliverance that they laughed aloud, and the Earth seemed to them like a flower of silver, and the Moon like a flower of gold. [там само,183]*).*

Іноді звичні на перший погляд речі, характерні побуту одних етносів (*carpet, pottery, gauze*) набувають значущості в іншому культурному середовищі, у результаті чого національно маркований концепт набуває певних оказіональних ознак: *All rare and costly materials had certainly a great fascination for him, and in his eagerness to procure them he had sent away many merchants, some to traffic for amber with the rough fisher-folk of the north seas, some to Egypt to look for that curious green turquoise which is found only in the tombs of kings, and is said to possess magical properties, some to Persia for silken carpets and painted pottery, and others to India to buy gauze and stained ivory, moonstones and bracelets of jade, sandal-wood and blue enamel and shawls of fine wool. (O.Wilde „The Young King” [11,81]). Так, у вікторіанській культурі багатство асоціюється із привезеними з-за кордону речами, що стають ексклюзивними у побуті англійців.*

Лексичний маркер ***luxury*** та його семантичні реляти утворюють окремий **смисловий блок** [4, 53], що входить до структури концепту WEALTH. Вживання лексичних одиниць, що належать до цього смислового блоку, є досить характерним для творчості О.Вайлда, наприклад: а) *How gorgeous in its pomp and decoration! Even to read of the luxury of the dead was wonderful.* (O.Wilde „The Picture of Dorian Gray”[12, 247]); б) *‘Who is thy master?’ asked the young King. ‘Our master!’ cried the weaver, bitterly. ‘He is a man like myself. Indeed, there is but this difference between us – that he wears fine clothes while I go in rags, and that while I am weak from hunger he suffers not a little from overfeeding.’* (O.Wilde „The Young King” [11,83]), де вербалізований концепт WEALTH набуває змісту завдяки бінарній опозиції з концептом POVERTY; в) *On a carpet by his side the master of the galley was seated. He was black as ebony, and his turban was of crimson silk. Great earrings of silver dragged down the thick lobes of his ears, and in his hands he had a pair of ivory scales.* (O.Wilde „The Young King” [11, 85]); г) *Thou could’st not believe how marvellous a place it was. There were huge tortoise-shells full of pearls, and hollowed moonstones of great size piled up with red rubies. The gold was stored in coffers of elephant-hide, and the gold-dust in leather bottles. There were opals and sapphires, the former in cups of crystal, and the latter in cups of jade. Round green emeralds were ranged in order upon thin plates of ivory, and in one corner were silk bags filled, some with turquoise-stones and others with beryls. The ivory horns were heaped with purple amethysts, and the horns of brass with chalcedonies and sards. (O.Wilde „The Fisherman’s Soul” [11,161]). У всіх цих фрагментах утілення концепту WEALTH уможлиблюється завдяки гіперо-*

гіпонімічним відносинам між ключовим елементом та його смисловими корелятами.

На третьому етапі проводиться дослідження концептуалізації поняттєвої сфери та вивчення *смислового компоненту* [4, 61] антиконцептів.

Зважаючи на комплексність структури концептів, їх аналіз – це дослідження одних концептів за допомогою інших [5, 3], у зв'язку з чим видається необхідним детермінувати найрелевантніший концепт.

На основі етимологічних розвідок (*WEALTH* from M.E. *wele* „well-being” та „*prosperity in abundance of possessions or riches*” [15]), серед усіх можливих концептів з позитивною конотацією, у яких об'єктивується явище соціальної нерівності, ключовим нами обрано концепт *WEALTH* внаслідок його кореляції з одноіменною лексемою з її інваріантними семантичними ознаками. У самій лексемі „*wealth*” закладено позитивну конотацію, зважаючи на її етимологічну спорідненість з лексемою „*well*” [15], що відбивається навіть у їх номінації, тобто *багатство* з часів формування концепту сприймалось у мовному колективі як благо/перевага. Комплементарною складовою у цій діалектичній єдності за тим же принципом нами обрано антиконцепт *POVERTY*.

З погляду інших науковців (О.В.Городецька), доречнішим є оперування вербальним номінатором *PROSPERITY* „процвітання”, складовими якого дослідниця вважає такі поняття, як багатство (*wealth*) та гроші (*money*) [3]. На її думку, цей концепт безпосередньо пов'язаний з поняттям загального успіху у Великобританії, а основою для наповнення його змісту стало бажання англійців забезпечити високий рівень життя у країні та комфорт і безпеку для себе і своєї родини [там само:14], проте цей концепт взагалі нівелює зворотню сторону соціальної градації – *бідність* – і не має чіткої корелятивної пари.

Якщо поняттєва складова семантичної структури концепту *WEALTH* формується завдяки ключовим інваріантним ознакам „*abundance*”, „*value*” та „*possession*”, то *образний компонент* значно розширюється завдяки когнітивному процесу метафоризації, внаслідок чого збільшується і коло лексичних номінаторів на позначення соціального статусу людини завдяки використанню мовних одиниць у функції вторинної номінації.

Одним із таких лексичних номінаторів стає лексема *bread* (хліб), що внаслідок метафоричного перенесення наповнює зміст концепту *WEALTH*. У багатьох культурах хліб у більш широкому смислі символізує родючість, достаток, гостинність [15]. Не є виключенням і англійська культура, у якій це ще і символ культурного і психічного розвитку, „їжа для душі і тіла”, тобто матеріального та духовного збагачення [15]. У вузькому смислі означає певне матеріальне підґрунтя для забезпечення життєвих потреб, наприклад: *Leaf after leaf of the fine gold he [the Swallow] brought to the poor, and the children's faces grew rosier, and they laughed and played games in the street. 'We have bread now!' they cried.* (O.Wilde „*The Happy Prince*” [11, 20]).

Розшарування на верстви, а отже статус багатих і бідних, є вагомою складовою ідентичності Вікторіанського суспільства. Британія, за словами

О.В.Городецької, вважається країною з дуже розвинутою класовою системою, де для кожного громадянина було визначене його місце” [3]. Критеріями для класової детермінації традиційно слугували такі „важелі”, як походження, рівень освіти та прибутків [8], що регулювали належність чи неналежність людини до якоїсь касти. Ідея такого концептуального стратування мислилася у вигляді щаблів, що є елементами певної умоглядної драбини. Символічний образ драбини/східців (ladder) – як поєднувальної ланки між Землею і Небом ще у біблійних канонах – завжди асоціювався з успіхом, прогресом, злетом чи підйомом [15] чи, навпаки, падінням (за умови руху вниз). Ідеї соціальної нерівності зазвичай відбиваються у мові: *But think of Dorian's birth, and position, and wealth. It would be absurd for him to marry so much beneath him.* (O.Wilde „The Picture of Dorian Gray”[12, 192]) або *The child of the old King's only daughter by a secret marriage with one much beneath her in station...* (O.Wilde „The Young King” [11, 78]). Подібне переміщення між щаблями суспільства, що має відбиток у мовній картині світу, є однією з універсальних концептуальних метафор [7].

Багатство як рівень соціального стандарту зазвичай віталось у вікторіанському суспільстві, про що свідчить наступний мовний матеріал. Королю, наприклад, було властиво мати чинний зовнішній вигляд, саме тому інший його образ, що суперечив сформованим стереотипам, міг шокувати громаду: *Where is this King who is apparelled like a beggar – this boy who brings shame upon our state? Surely we will slay him, for he is unworthy to rule over us.* (O.Wilde „The Young King” [11, 96]).

Але попри наявність позитивної конотації у лексемі *wealth* (див.вище), у творчості О.Вайлда концепт має дуалістичну природу і розгортається у двох площинах: *матеріалістичній* та *ідеалістичній/духовній*.

У рамках *першої* площини, що відбиває світогляд пересічного обивателя, *WEALTH* можна інтерпретувати як благо, як позитив, як життєве кредо. Підґрунтям до таких роздумів є концептуальні метафори, що наштовхують дослідника до подібних висновків. Аналізуючи текстові фрагменти *Young people, nowadays, imagine that money is everything.* (O.Wilde „The Picture of Dorian Gray”[12, 157]) або...*the living always think that gold can make them happy.* (O.Wilde „The Happy Prince” [11, 19]), маємо змогу реконструювати концептуальну метафору *WEALTH= HAPPINESS*.

Таким чином, розглядуваний з матеріалістичних позицій, концепт *WEALTH* у мовній картині світу вікторіанців зберігає позитивну оцінку.

У ракурсі *другої* площини, де культивуються морально-етичні цінності, багатство розглядається як зло, як негатив, що паплюжить людські душі, як певний бар’єр для духовного розвитку, іноді як стимул до антиморальних, асоціальних дій.

У наступних текстових фрагментах простором для розгортання концепту *WEALTH* є трудові взаємини між суспільними класами, побудовані лише на користь багатих представників: *We toil for them all day long, and they heap up gold in their coffers, and our children fade away before their time... We tread out the grapes, and another drinks the wine. We sow the corn, and our own board is empty. We have chains,*

though no eye beholds them; and are slaves, though men call us free. (O.Wilde „*The Young King*” [11, 96]) та *The merchants grind us down, and we must needst do their bidding. The priest rides by and tells his beads, and no man has care of us...* (O.Wilde „*The Young King*” [11,84]), що надають змогу реконструювати концептуальну метафору **WEALTH = POWER** (влада+сила).

Підтвердженням цьому може стати і наступний мовний матеріал: *‘Are not the rich and the poor brothers?’ asked the young King. ‘Ay,’ answered the man, ‘and the name of the rich brother is Cain.’* (O.Wilde „*The Young King*” [11,96]). Фонові знання читача допомагають зрозуміти, що в гонитві за збагаченням людина (прототипом якої є Каїн) здатна знехтувати кровними узами, моральними устоями, переступити межу закону і, пішовши на компроміс із власною совістю, навіть вбити іншу людину. Наведений текстовий фрагмент наштотує на роздуми, що всі люди на землі брати (*brothers*) і мають знаходитись у однакових умовах, проте, коли одні збагачуються, вони мають змогу маніпулювати іншими. Це знову підтверджує реконструйовану нами концептуальну метафору, що багатство – це влада, маніпулювання та можливість пригнічення інших: *‘In war,’ answered the weaver, ‘the strong make slaves of the weak, and in peace the rich make slaves of the poor. We must work to live, and they give us such mean wages that we die.’* (O.Wilde „*The Young King*” [11,73-74]).

Мовний матеріал „насичений” інтенціями автора донести до читача повчальність його позиції. Так, один з героїв О.Вайлда говорить: *Nowadays people know the price of everything and the value of nothing.* (O.Wilde „*The Picture of Dorian Gray*”[12,169]). У цьому контексті, на нашу думку, імплікується нівелювання саме духовних цінностей до повного їх втрачання і піддається критиці апріорність базування життєвих орієнтирів лише на матеріальних цінностях.

Але попри повчальний характер прози О.Вайлда і культивування духовних цінностей, властивих авторському світогляду, у творах царює деяка приреченість та фаталістичність, про що свідчить мовний матеріал: *For of a truth, **pain is the Lord of this world**, nor is there anyone who escapes from its net. There be some who lack raiment, and others who lack bread. There be widows who sit in purple, and widows who sit in rags. To and fro over the fens go the lepers, and they are cruel to each other. The beggars go up and down on the highways, and their wallets are empty. Through the streets of the cities walks Famine, and the Plague sits at their gates. Come, let us go forth and mend these things, and make them not to be.* (O.Wilde „*The Fisherman’s Soul*” [11,172]).

Концептуально значимою у наведеному фрагменті є метафоризація кольору (*purple*), що часто символізує королівську владу [15], а разом з нею велич та розкіш, з якими контрастує злиденність та мізерність інших верств суспільства. Отже на фоні систематизації знань про концепт **WEALTH** більш виразним стає його антиконцепт **POVERTY**.

Висновки. У статті проведено поетапний аналіз антиконцептів **WEALTH** та **POVERTY**, що складають комплементарну єдність. Зазначені антиконцепти утворюють бінарну опозицію, у якій відбивається феномен соціального розшарування суспільства. Підтвердженням цього є 248 текстових номінацій

антиконцептів, що мають як експліцитне, так і імпліцитне втілення. Внаслідок аналізу нами визначено ключовий концепт опозиції *WEALTH*, вивчено його поняттєвий компонент, встановлено семантичні прототипи та досліджено гіперо-гіпонімічні зв'язки одиничних сем, що наповнюють концепт і утворюють смислові блоки. У результаті дослідження концептуалізації понятійної сфери виявлено дуалістичну природу концепту *WEALTH* та реконструйовано ключові концептуальні метафори.

Перспективним напрямком у дослідженні цієї пари антиконцептів є детальне вивчення їх образного та етнокультурного компонентів.

Література

1. **Гайдученко Л.В.** Концепт ВЛАДА у сучасній німецькій лінгвокультурі: автореф. дис. ...к.ф.н.: спец. 10.02.04 „Германські мови” / Л.В.Гайдученко. – Київ, 2009. – 18 с.
2. **Гнаповська Л.В.** „Кохання” у „просторі” та „простір” у „коханні”: метафоричний діалог концептів / Л.В. Гнаповська, М.В.Дука // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. – Вип. 439-440: Германська філологія. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – С. 87-92.
3. **Городецька О.В.** Національно-марковані концепти в британській мовній картині світу ХХ століття: автореф. дис. ...к.ф.н.: спец. 10.02.04 „Германські мови” / О.В. Городецька. – Київ, 2003. – 21 с.
4. **Ізотова Н.П.** Текстовий концепт ШЛЯХ ДО СЛАВИ в англomовних біографічних романах ХХ століття: семантико-когнітивний та наративний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02. 04 – германські мови / Ізотова Наталія Павлівна. – К., 2009. – 252 с.
5. **Жаботинская С.А.** Когнитивная лингвистика: принципы концептуального моделирования / С.А. Жаботинская // Лінгвістичні студії. – Черкаси : Сіяч. – 1997. – Вип.ІІ.– С. 3-10.
6. **Кагановська О.М.** Текстові концепти художньої прози (на матеріалі фр. романістики середини ХХ ст.): монографія / Кагановська О.М. – К.: ВЦ КНЛУ, 2002. – 292 с.
7. **Каратєєва Г.М.** Емоційний стан персонажа в аспекті розгортання концепту ВЕРТИКАЛЬНЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ (на матеріалі творів Ле Клезію) / Г.М.Каратєєва // Вісник Київського національного університету. – Серія Філологія. – 2007. – Т. 10, № 2. – С. 48 – 56.
8. **Коцюба З.Г.** ПАН-МУЖИК як часткова реалізація універсального протиставлення БАГАТИЙ – БІДНИЙ (на матеріалі прислів'їв і приказок слов'янських, германських і романських мов) / З.Г.Коцюба // Вісник Київського національного університету. – Серія Філологія. – 2008. – Т. 11, № 1. – С. 76 – 85.

9. *Маслова В.А.* Когнитивная лингвистика: учеб. пособие / Маслова В.А. – 3-изд., перераб. и доп. – Минск: ТетраСистемз, 2008. – 272 с.

10. *Ніконова В.Г.* Трагедійна картина світу в поезиці Шекспіра / Ніконова В.Г. – Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2007. – С. 24-36.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

11. *Wilde O.* The Happy Prince and Other Stories / Wilde O. – London: Penguin Books Ltd, 1994. – 204 p.

12. *Wilde O.* Plays, Prose Writings and Poems / Wilde O. – London: David Campbell Publishers Ltd, 1991. – 680 p.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

13. *MEDAL*: Macmillan English Dictionary for Advanced Learners / New Edition, 2007. – 1748 p.

14. *ODSA*: Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms / Second Edition, 2007. – 514 p.

15. *ODS*: Online Dictionary of Symbols [електронний ресурс]; режим доступу: <http://www.umich.edu.com>.

16. *OED*: Online Etymology Dictionary [електронний ресурс]; режим доступу: <http://www.etymonline.com>.

Summary

The article focuses on cognitive semantic analysis of anticoncepts *WEALTH* – *POVERTY* in poetic space of Victorian Age. Semantic space of the mentioned anticoncepts is viewed, their conceptual constituents are analysed.